

Nr. 6
An. VIII
1884.

Gherla
15/27
Mart.

AMICULU FAMARU

Apare in 1/13 si 15/27 a luni. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

FLORILE CODRULUI.

— *Novela originala.* —

(Fine.)

Pe busale Flórei éra se ivi zimbetulu celu amarú. Apoi — asia cum stateá si priviá la Mariór'a, desmerdându-si copilulu, faci'a i-se intunecá, fruntea i-se ineretí si din ochi versá focu. — Copilasiulu avea doi ochi cá dóue mure.

— Tu Marióra, acui-su ochii acei negrii?

Mariór'a se prinse cu mânilé de peptu. Copilulu semená cu unchiulu-seu cá ochiu cu ochiu.

— Ia vedi Marióra, si eu iubescu pe Codreanu! L'amu iubitu, bata-lu dragostea mea, — l'amu iubitu, si elu m'a insielatu. L'amu iubitu si l'amu ascunsu, si l'amu tagaduitu, cá si tine, — si elu, — ah, elu m'a insielatu.

Mariór'a érá beta. Capulu i ferbiá, anim'a-i batea, si mintea-i nebuniá.

Se póte óre? Codreanu se aiba dragutia, si se nu spuna Mariórei in veci. Se nu-i amintésca cátu e vorba leganata! — Nu, nu se póte. — Codreanu e in primejdie, Flórea e unu spionu vëndiatoriu, satan'a ce ispitescé tainele omului, si vinde suffete pe bani.

— Dar' tu ai barbatu! díse Mariór'a.

— Da tu n'ai?

O vorba cá o sulitia. Mariórei i érá rusine.

— Flóre, strigá Mariór'a cu obrazii aprinsi. Eu amu barbatu, dar' n'amu dragutiú!

— Nu?

— Nu!

— Cine ti-a datu salb'a aceea Marióra?

Serman'a nevésta sémfí cá 'si pierde poterile, i-se intunecá lumea si nebunesce.

Flórea vedea cum schimbá feçie, si diavolulu se svêrcoliá cumplitu.

— Cine ti-a datu salb'a Marióra?

Pe Mariór'a o umplú o frica si 'se aruncá in coliba, 'si luá copilulu, si dadú se fuga.

Dar' Flórea i tienú calea.

— Cine ti-a datu salb'a Marióra — sbierá Flórea cá o satana, si aruncându-se asupr'a ei, i spintecá salb'a de pe peptu.

Mariór'a cadíu josu.

Flórea érá cá o furie. Nu mai aveá faciá de omu, nu mai érá femeia, — érá diavolu.

Si-si redicá tulniculu la gura, si sufflá in elu.

Unu glasu de tulnicu alergá pe munti de-a-lungulu, — din culme in culme, din stâncea in stâncea — pâna se domolí departe — departe in codri.

Apoi trêntí tulniculu de paméntu, si luá o legatura din zadte.

Din legatura scósé o ulcicutia mica plina de apa turbure.

O puse la gura si o beú pâna in fundu. Pe fundu a remasu radacini si bóbe.

Apoi s'a intorşu, si s'a pusu inaintea Mariórei faciá in faciá.

— No puiculitã, eu m'am impacatu cu lumea, si me duc. Eu am beutu apa de pe radecini, gur'a mi-e plina de otrava, nu mai am multe; dar' pe Codreanu 'lu duc cu mine, cu mine pe cea lume. — Se plângi cum amu plânsu eu, si se mori cum moriu eu!

Mariór'a 'si redicã ochii

— Se fii blastemata!

— Eu 'su blastemata, dar' si tu esci blastemata. Tu vedi sórtea mea, poti rîde de ea, dar' va sosi si a t'a indata. — Tu ai semne scrise in pétra, dar' si eu am semne. Acelu tulnicu a fostu semnulu meu. Codreanu l'a auditu, si elu va vini la sunetulu tulnicului; va veni si chiar' din ceea lume. Poién'a i cuprinsa; pandurii tierii stáu gat'a. Stài si vedi indata pe Codreanu, — se ve vedu: pe elu morindu, si pe tine plângûndu. Apoi pâna atunci va sosi si ciasulu meu.

Mariór'a scóse unu tiêpetu câtu resunã padurea. Si se scolã si ingenunchiã la pitiórele Flórei.

— Flóre, pe Ddieu din ceriu, scapã-lu, — scapa pe Codreanu, elu mi-e frate!

Flórea sêmtî cev'a, cá si cându i-sar' scurge sângele din trupu.

— Frate?

— Frate, Flóre! Uitate in faci'a mea, — nu semênamu cá ochiu cu ochiu?

— Jórate Marióra!

Me joru pe Ddieu, pe maie'a precesta, — Flóre Flóre, fii crestina, desfã ce ai facutu!

Omului i place se crédia in scapare. — Flórea sêmtî cá i-se deschide sufletulu.

Dar' târdû!

Colo susu pe pétr'a scrisa intr'unu coltiu inaltu de stâncã — statea unu voinicu frumosu cu mân'a pe flinta, si priviã preste poiéna cá vulturulu. Codreanu a auditu tulniculu Flórei.

Si ce vedeã?

Vedeã Dómne vedeã, — vedeã o femeia inalta stându in petióre, cu mânil redicate, sbierându si blastemându — pe Flórea. Si mai vedeã alta femeia la petiórele ei plângûndu, — pe Mariór'a.

Si mai vedeã Dómne vedeã, — vedeã arme tiêntuite, sabii ascutite; panduri inzelati la totu fagulu insirati.

Dar' elu stateã afora de cercu. Fier'a 'si sêmtiesce primejdi'a.

Flórea privi in susu, si vediu pe Codreanu colo pe stâncã. — Ah câtu erã de voinicu si de frumosu!

Si alergã la fuga, si sbierã cá o nebuna: fugi Codrene, scapa Codrene.....

In midiloculu poienei se taiãu dóue drumuri. Cându ajunse Flórea in crucea drumuriloru, cadiu josu. Pote-rea buruieneloru o-a ajunsu si o-a invinsu.

Codreanu descarcã dóue pistóle in vèntu, apoi se întórsè. Armele-i straluciãu in sórele ce apuneã.

Si cându descarcã cele dóue pistóle, preste paduri se audf leganatu gelnicu glasulu unui clopotu. Calugarulu din manastire audf pușcaturile, si trageã clopotulu de sufletulu lui Codreanu.

Cându descarcã Codreanu pistólele, Mariór'a si-a deschisu ochii si l'a vediutu — scapându; — cându audf Flórea clopotulu, inchisè ochii si mori.

Codreanu treceã prin bradi, voinicu si frumosu cum erã.

Flórea a moritu, ér Codreanu a scapatu.

Si apoi a venitu cèti'a serii, si le-a acoperitu pe tóte.

* * *

Preste câte've'a dile se vedeã in crucile drumuriloru unu mormèntu próspetu, mormèntulu Flórei. Treceãu dile intregi, — nimene nu o plângeã. — Dar' nóp-tea, cându urlã viforulu, cându vuiãu muntii, — cine erã trédiu, potea se védia lãnga mormèntu o figura inalta de barbatu, radimatu pe cruce cu capulu plecatu. — Erã Codreanu!

„Ea m'a vèndutu — díse Codreanu càtra Mariór'a; dar' o iertu; — m'a vèndutu cá m'a iubit.

Dar' n'a dusu-o departe nici Codreanu. Asia spune traditi'a.

A moritu Flórea si cu ea se pare cá a moritu si noroculu voinicului.

Vorbele Cigancei s'au implinitu. Dóue lucruri i-au fostu dragi: armele si mândrele. — Cea de-antãiu s'a implinitu: — Flórea l'a vèndutu.

A scapatu odata, dar' perirea totusiu de aci i-a venitu.

Flórea i-a descoperitu tóte tainele; culcusiulu si cararile, mersulu si venitulu, culcatulu si sculatulu, prãndiulu si cin'a, scutul si scaparile, — si acestea l'au pusu bine.

Si s'a implinitu vorb'a a dóu'a: — armele l'au prãpaditu.

La prinsu sî pe elu sermanulu, cá se i-se implinésca ursit'a; dar' mortu.

A alergatu unu munte, si doi, si trei — pâna a ajunsu la mormèntulu Flórei.

Aci a statu in locu si si-a asceptatu gonacii.

Si a tièntu lupta cu o cèta de ostasi. Singuru singurelu.

Apoi a cadiutu — pe mormèntulu Flórei.

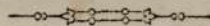
A cadiutu voinicu, precum a traitu: cu arm'a in mâna, cu sufletulu in dinti.

Si l'au ingropatu crestinii, acóle unde a moritu, lãnga Flórea.

Dinele muntiloru le-a pusu unu bradu verde la capu, care plãnge sî povestesc istori'a lui Codreanu.

Èta ce spune acelu bradu cându plãnge!

V. R. BUTICESCU.



FEMEI'A.

— Studiu socialu premiatu cu 100 franci. —

(Urmare.)

In evulu modernu cá si in celu contemporanu, in care conditi'a femeii cá si a popóreloru câscigà fórté multu, gasimu si o multime de femei ilustre cá poete, savante, musicante, filosófe, artiste, si chiaru jurisconsulte. Nu e tíera civilisata care se nu-si aiba celebrítàtíle ei feminine. Asia Franci'a are pe dn'a de Sevigné si Rolland caror'a dílele astea li s'au redicatu statui in Paris, pe dn'a de Girardin, Tastu, Staël, Eugeni'a Hipeau, Dra La Lezardiére, jurisconsulta eminenta, pe dn'a George Sand séu Despina du Devant in alu carui sublimu discursu funebru nemuritoriulu genju contemporanu alu Franciei, ilustrulu V. Hugo díce: „Je pleure une morte et je salue une immortelle. — Je la felicite parce-que ce qui elle a fuit est grand et je la remercie parce-que ce qu'elle a fuit est bon...“ Ferice d'acelu privilegiatu pe care unu asemenea Ercule alu Lirei vine se-lu felicite cu asia cuvinte neperitóre la usi'a mormentului! — Franci'a mai are pe dn'a Pape Carpentier si Guizot (Paulina de Meulan) cari au scrisu pedagogia, asemenea pe dn'a Campan, care intrebata de Napoleonu I. „Ce trebue tinerimii Francese cá se fia bine crescuta?“ „Mume“ í-i respunse ea. Aci gasimu si pe dn'a Olagnis, autórea de mai deuna-di a operii dramatice „Le Sais“ si alte multe. Asemene aflamu aci viguróse pictóre si sculptóre cá dn'a Lebrun, Rosa Bonheur, Clot. Gerard, Debay, dr'a Fauveau etc.

In Itali'a gasimu o intréga pleiada de poete si savante: Vittoria Colonna, Gaspara Stampa pe care Varchi o numesce: „Safo de' giorni nostri alta Gaspara.“ Apoi Tarquinia Molza, Laura Battiferi, Ersilia Cortese, Diod. Saluzzo, Maria dalle Donne erudita consumata si asemenea Gaetana Agnesi, apoi Pellegrina Amoretti care scrise „De jure dotium apud Romanos,“ Giulia Molino Colombini poeta si matematica distinsa, nascuta in 1812, pe care o admirara multime de celebritati cá Pellico, Gioberti etc. buna cetatiéna, admirabila muma, carei'a Itali'a i aduse mai de-una-di cuvente ómage prin redicarea unui monumentu, de care credemu cá multu se mándresce uniculu si adoratulu ei fiu. Totu aci aflamu adi spirite si scriitóre distinsé si simpatice cá dn'a Id'a Melissurgo-Vegezzi-Ruscala, fiic'a iubitului filo-romanu octogenarulu respectabilu si neobositu luptatoru alu luminii, dlu Vegezzi Ruscala, consululu Romaniei la Turinu. Dn'a Id'a M. V. R. a scrisu mai multe novelette gingasie petrecute in Carpatii nostri si a schitiatu in câteva'a linii frumóse in „Lega Latina“ din Rom'a scriitórele Romane. Se nu uitamu pe judiciós'a si gingasi'a redactóre a diuariului „Douna“ din Bologn'a, ce 'si serie talentu, eruditiune, claritate si energia placu-rosentelu sale articole, dn'a Gualberta-Alaída-

Beccari, nici pe dn'a Ernesta Napolon, diarista si scriitóre distinsa, Ersilia Lovatelli Gaetano si dr'a Mad-Sav. Itali'a se póte mándri cu sculptóre cá Madonn'a Properzia, dei Rossi, cu pictóre cá Elisabet'a Sirani, Maria-Teres Properzia, Lucrezia Scarfagli, dr'a Adela Negrini pe care mai acumu doi ani o premià „pentru artele plastice“ academi'a de pictura si sculptura din Veron'a, si multe altele cari au espusu operile loru la expositiunea milanesa. In Itali'a si Franci'a gasimu asemenea genii feminine dramatice si mai alesu cantatrice eminente. Suntu de ajunsu numele dnei Ad. Ristori, sororile Patti, Malebran, Rachel, Julia Benatti, Giacinta Pezzana Gualtieri, compositórea Guidi si gingasi'a violonista Teresina Tua abia in etate de 15 ani ce a luat premíulu primu alu conservatoriului din Paris si acum debuta cu succesu in nenumerate concerte in iubít'a ei patria Itali'a.

Germani'a are pe dn'a Schoppe, Ida Kohl, Luisa Mülbah sub pseudonimulu Clara Mund si alte femei meritóse precum si pe Henrietta Hirschfeld, doctorésa, fondatórea clinicei feminine la Berlinu ce avù anulu trecut 3162 de consultari. In Germani'a unde se gasescu multime de cabinete publice de lectura si bibliotece, instructi'a e fórté respândita si gustulu cetirii fórté respanditu printre femei. Ori-ce modesta menagera e abonata celu puçinu la unu cabinetu de lectura unde merge de 'si petrece órele libere si 'si preinoiesce spiritulu si cugetarea. Cu ast'felu de ocupatiuni femeile nu se ocupa nici ódata de lucruri de nimicu. Femeile Germane de adi mándre de demnitatea loru cá vechile germane cându se reunescu nu vorbescu de nimicuri, de cárpe si de mode, ci dupa cuvintele obicinuite intre persónele ce se întélesc, adeca dupa salutari complimente etc. discuta despre cele cetite si despre noutatile literare ori scientifice la ordinea dílei. Acést'a se vede si in alte tieri unde se intiuse o instructiune solida pentru femeia. Germanele au in onóre munc' si suntu eminente menagere. Vieti'a fámilára e la tóta inaltímea ei; Germanii nu petrecu fora femeile loru; diu'a fie-care la ocupatiunile sale dupa sexu, dupa etate si dupa positiune si sér'a cu totii la distractia, femeile cu barbati loru. Tipulu idealu alu vietiei casnice 'lu gasimu realisatu in Germani'a, aci casatoriile se facu mai numai de anima, raru care ese din acésta regula.

Elveti'a se mándresce cu dn'a Necker, fericít'a muma a dnei Staël, cu Mari'a Goeg, ce a fostu tramisa de Confederatia la congresulu femeiloru tienutu anii trecuti in Paris, si cu altele.

Austri'a cu Carolin'a Pichler, aci gasimu inca pe Id'a Pfeifer si altele. Belgi'a si Olandi'a se onóra adi cu femei ce se ocupa cu succesu de litere si scientie, e de ajunsu a citá pe dn'a Mari'a Doolag asta-di dn'a Van Acher, carei'a i-se conferi nu de multu ordinulu Leopolda pentru merite scientifice si literare si care



Mic'a benefactoria.

TICSCU.



superiori con ...
C. de Gabelento ...

ittariului

ordinu e de o potriua cu alu Legiunii de onóre din Franci'a.

Angli'a are pe cunoscutele scrietóre dnele Somerville, Broving, Gore si poete distinsé cá Felicia Hemans, asemenea si pe Irlandesele Morgan si Jameson etc. Scandinavi'a pe vestit'a Frederica Bremer si altele. Spani'a pe dn'a Fernan Cabalero, pe Gertrud'a Gomez distins'a scrietóre si poeta lirica etc. Rusi'a pe Elis'a de Bessobrasoff, care sub pseudonimulu de Tatiana Svetoff a tradusu mai multe opere din Englesesce si a scrisu si o novela in limb'a rusa „Destinulu straniu.“ Ea lasá in 18 Sept. 1881 unu doliu sémritu in lumea culta, mai alesu din patri'a s'a.

Tiér'a nóstra de si inca juna in literatura, de si ací viéti'a intelectuala e abia in spuntarea s'a care inse promite aurori frumóse, dile stralucitóre, unu viitoriu luminos, tiér'a nóstra care nu e nici unu secolu de cându a inceputu a redicá perdéu'a intunerecului si unde, spre onórea nóstra progresulu merge cu pasi mari, pote numerá si ea cu fala chiaru lucéferi si dalbe stele ce schinteiédia majestuosu pe orizontulu maritu alu desceptarii. Incantatoriulu pseudonimu de *Carmen Sylv'a*, voalu gingasiu si stralucitoriu, intretiesutu de fire de auru si nestimate, sub care se ascunde cu modestia dragalasi'a Dina la a carei aretare in lume au presidatu Musele, Graçiile si Geniulu, ne aréta pe ilustr'a autóre a „Poestiloru Pelinesului,“ pe erudit'a profunda, pe artist'a si poet'a plina de farmecu si de profumu, pe blánd'a si duiós'a mama a Charitatii, pe Nimf'a majestósa ce tórna balsamu pe rane, mângaiere in anima si gloria pe-o epoca, pe adorabil'a Dómna Elisabet'a Regin'a Romaniei, ce o iubescu si o veneréza pentru meritele s'ale inalte si pentru suffetulu seu generosu si alu carei nume scumpu Romani'a lu vá scrie cu fala in istori'are desceptarii si maririi ei. Impregiurulu acestui frumosu Lucéferu ce face a-si dá mâna in lumina Orientulu cu Nordulu si Occidentulu, mai vedemu si alti astri ce de pre ceriulu indieitu alu culturii trimitu zimbete de indemnu si emulatiune in intins'a câmpia a literaturii. Éta dn'a Dora d'Istria cu meritósele, diversele sale scrieri, éta instruit'a dn'a Constanti'a Dunc'a-Schiau si simpatic'a poeta Matild'a Cugler, éta Mari'a Joranu si altele cu cari tiér'a nóstra se póte mândri. Asemenea vomu citá si de preste Carpati pe dn'a Mari'a Suciú Bosco si pe dr'a Emili'a Lungu.

(Va urmá.)

Eufrosina Homoricénu Stoenescu.



TESAURULU DE LA PETRÓS'A

seau

„CLOSC'A CU PUII EI DE AURU.“

— Studiu archeologicu. —

(Urmare.)

Intre obiectele tesaurului de la Petrós'a e fara indoiéla cea mai intaresanta verig'a seu bratiar'a cu inscripti'a runica-anglo-saxona, din care se póte conchide usioru provenienti'a tesaurului. Multu tēmpu se credeá, cá inscripti'a acestei bratiari e gréca si cá insémna: „χαίρε καί πίνε, adeca be si te veselesce,“ banuindu Georgiu Asachi in foi'a s'a „Spicuitoriulu Moldo-Romanu“ la 1841, cá loculu mai potrivitu ar' fi fostu pentru dins'a o cupa decātu unu cercu seuu o bratiara, ce-i acésta veriga. Ast'feliu credeáu si invetiarii renumiti cá Arneith¹⁾ si Mommsen.²⁾ Profesóru de la Academi'a din Münster dlu Parmet cetí chiar': „λύει ὄς ῥίλε seu λύει ὄς εἶλε adeca „desfaca cine a incinsu“ seu „desfaca cine a ucisu.“ Éra dlu Thalon tiéneá inscripti'a chiar' de hunica,³⁾ care asertia o numesce Arneith necritica „fern von aller kritischen Ueberzeugung.“ Tocmai dlui Dr. Julius Zachar, din Halle, i-a succésu de a aflá prin asemuirea incriptiunii cu cea de la bracteatele aflate la Schonen in Svedi'a si cu cea de pre cornulu de la Tondern in Danimarc'a, cá literele bratiarii de la Petrós'a suntu runice si cá bratiar'a avuse o destinatia votiva.⁴⁾ Cetirea eronata a inscriptiei proveniá de la nu prea bun'a determinare a formeloru inscriptiei, de-si nu-i de tagaduitu, cá de-a tiéne inscripti'a de pe bratiar'a acést'a de greca, este a nesocóti cu totulu formele usuale ale alfabetului grecescu epigraficu si cursivu. Urmara apoi incercarile de descifrare ale dloru Wilhelm si Jakob Grimm⁵⁾, pe porune'a regimului prusianu, ale dlui Lauth⁶⁾ Massmann⁷⁾ Neumaister⁸⁾, prof. Franz Dietrich din Marburg⁹⁾, George Stephens din Londr'a¹⁰⁾, Dr. Franz Bock, pâna ce succésu dlui A. J. Odobescu de a descifrá cu totulu inscripti'a, dupa unu studiu indelungatu de 14 ani prin bibliotecele si museele Europei. Mai cá toti se unescu, cá literele inscriptiei suntu rune-anglo-saxone seu nordice. Wil-

¹⁾ Die antiken Gold- und Silbermonumente, p. 13. nota 4, si p. 86.

²⁾ Die nordetruskischen Alphabete auf inschriften und Münzen, in Mittheilungen etc. 1863. p. 225.

³⁾ Arneith, op. cit. p. 86.

⁴⁾ Julius Zachar, das gothische Alphabet Vulfilas und das Runenalphabet, sprachwissenschaftliche Untersuchung. Leipzig 1855. p. 44—50.

⁵⁾ Monatsberichte der königlichen Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin, 1856, ⁴/₁₂ p. 602.

⁶⁾ Franz Joseph Lauth, das germanische Runen-Fudark aus den Quellen kritisch erschlossen etc. Ein sprachwissenschaftlicher Beitrag zur ältesten Culturgeschichte des europäischen Central-Volkes. München, 1857. p. 76—81. X.

⁷⁾ H. F. Massmann: der Bucarester Runenring, in Germania, Vierteljahrschrift, herausgegeben von Fr. Pfeiffer, II. Jhrg. 2, Heft, Stuttgart 1857 p. 209—213.

⁸⁾ La Odobescu, Verig'a cu inscriptiune in Column'a I. Trai. 1877, f. 120—122.

⁹⁾ Franz Dietrich, Runeninschriften eines gothischen Stammes auf den Wiener Goldgefässen des Banater Fundes, in Germania, I. 1865. p. 202.

¹⁰⁾ George Stephens, Esq. F. S. A. The Old-northern monuments of Scandinavia at England, nor fr deciphered etc. I. 322—387.

helm Grimm le tiene inse de rune tudesci din secolulu alu VI-lea.¹⁾

Literele inscriptiunii de pe verig'a din Petrós'a constáu din 16 litere rune, in forma de betisióre, de o inaltime de 7—8 milimetri. Inscripti'a suna: „Gutani ocwi hailag.“²⁾

Gutani e dativulu grecescu de la gutan, care i intrebuintiatu in traductiile lui Ulfil'a³⁾ si insémna pre Domnedieu⁴⁾ seau pre Odin, dieulu principalu alu Walhalei germanice seau pre celu tudescu Wuotan si anglo-saxonu Vóden. Hailag insemnédia consacratu, santitu.

Ocwi inse insémna dupa Odobescu, Diefenbach, Grimm in limbele germanice vechie o câmpia udata, unu pamântu acoperitu cu smercuri.

Inscripti'a insémna dar': „lui Domnedieu seau lui Odin câmpi'a udata consacrata.“

Care câmpia udata se se intieléga sub ocwi, ne dà óre-si-cari deslusiri Jordanis in „de Gotorum origine et rebus gesta IV. p. 20., unde aflamu urmatórele pasage:

„Fiindu cà se inmultise tare numerulu Gotiloru pe càtu tēmpu locuisera in acēsta tiéra, Filimer, fiulu lui Gandaric, si alu cincilea rege alu loru de la Berig in cóce, luà la inceputulu domniei s'ale hotarirea de a esi dintrinsa. In capulu unei ostiri de Goti, urmati de familiile loru plecà elu, si cautându o tiéra peatru ei in care se se póta asedia mai comod, ajunse pâna in pamēnturile Scitiei, pe care Gotii o numiáu *Ovim* (versiunea cea mai respandita in manuscritele lui Jordanis, versiunea *Ocum* o aflamu in manuscrutul bibliotecii Ambrosiane din Milan) in limb'a loru. Dara ostirea, dupa-ce s'a bucuratu de abundantia mare in aceste tieri trecându unu rîu pe unu podu in parte, se rupsè pódulu si nepótēndu a se mai drege, nimenui nu-i mai fû iertatu a trece dincolo seau a se întórce inapoi; cà-ci dupa càtu se spune, acestu locu e inchisu cu o prapastia incungiuurata de smercuri in fundu mișcatoriu, asia încātu amestecându-se aci pamēntulu cu ap'a, natur'a pare a fi voit se-lu faca neapropiatu. Adevratu este, cà si asta-di se audu acolo mugete de turme si se descoperu urme de ómeni. Aceste le povestescu caletorii, caror'a se póte crede de si au aflatu aceste lucruri din departare. Càtu despre ceialalti Goti, cari sub conducerea lui Filimer ajunsera in tiér'a Ovimu, trecēndu riulu, precum s'a disu, au luat in posesiune acēsta tiéra care o-au doritu.“

Aflamu cà náu'a patria a Gotiloru in Sciti'a se numiá *Ovim* seau *Ocum*, seau dupa cum o numesce inscripti'a de pe verig'a de la Petrós'a Ocvi, care dupa descrierea ei in Jornandes e Sciti'a de pe tiermurele infundate ale Palus-Meotidei. Inscripti'a de pe verig'a de la Petrós'a suna dar': „Lui Odin Ocvi seau Scitia consacrata.“ Verig'a apartiene deci Gotiloru Scitieni de la Palus-Meotis.

Dupa Arngrim Jonae seau Johnsen rostiá preotulu la popórele scandinave, din cari descindu Gotii, la aducerea jertfeloru omenesci dieului Odin si dieitiei Gaeii cuvintele: „Te consacru lui Odin;“ „Te tramitu lui Odin“ seau cà „Te inchinu spre rodire,“ caror'a urmara cântece, dantiuri, ospetie si orgii cu desfranarile cele mai

spaimētatóre.¹⁾ Din asertiunea ast'a se póte conchide usioru, de ce natura se fi fostu la Goti acele consacrarri, fia de tieri, de orasie, animale seau numai de obiecte. In *Ovim* seau *Ocvi* vedemu dejá inlocuindu-se jertfele omenesci cu tieri si locuri.

Verig'a seau bratiar'a nóstra pare se o fi portatu vre-unu capu incoronatu alu Gotiloru, ce faceá parte din podóbele s'ale regale.

Se revenimu la celealalte obiecte ale tesaurului de la Petrós'a.

Sioimulu celu mai mare din tesaurulu de la Petrós'a, numitu de catra poporu „Closca“ se afla in stare de repaosu. Aripele lui 'su strinse de corpu si capulu lui plecatu in josu cá spre prada. Gátu-i incovoiatu si ciocu-i cocârjitu. Pe totu corpulu lui se afláu, dupa cum ni aréta gaurele deschise de asta-di, petre nestimate ingradite. Sioimulu ni-se presenta într'o postura magistrala, cu forme tiepene si nemlodite. Inzadaru vomu cautá dupa analóge representari in orfeurari'a romana si gréca. Suntemu nevoiti a privi in megiesi'a Gotiloru din Palus-Meotidei, in Sciti'a, spre a gasi originea loru. In museulu Ermitagiului din St. Petersburg se pastré-dia o mare fibula, ce s'a aflatu pe malulu riului Tom lângá orasiulu Tomsk in Siberi'a. Asta fibula ni representa o acira, care in formele si procedarile ornamentarii sémēna cu totulu cu sioimulu de la Petrós'a. Aripele ei 'su pe jumetate estinse, cioculu i fórté cocârjatu si capulu e plecatu in josu cá spre prada,²⁾ strivindu sub ghiarele sale o capra siberica. Pe muchi'a unei cununi, ce s'a aflatu la 1863. lângá cetatea Novo-Cerkask in tiér'a Cazaciloru lângá locuintiele Gotiloru de la *Ovim* gasimu 4 mici pasarele cu ciocu cocârjitu, cari siedu josu cu aripi strinse, pe cari se afla cavitati, in cari eráu incastrate perozele, granate si sticle colorate³⁾, éra lângá icón'a unei frumóse si placute femei dintr'o parte si dintr'alt'a pe aceea-si cununa câte unu sioimu intocmai celui de la Petrós'a, întiepenitu pe plac'a diademiei cu aripi strinse, cu pene soldite pe piciore si cu câte o turchisa ovala pe aripele si peptulu ei.⁴⁾ Cununa acést'a face parte din podóbele unui capu incoronatu alu Gotiloru seau Scitiloru. Intr'unu altu anticu aflatu in Sciti'a tiene o pasere in stare de repaosu sub ghiarele sale o ratia si i acoperita cu perozele.⁵⁾ Pe bassorelievurile din Jazili-Kaia, pe ruinele de la Eiuk si pe stâncele Pteriei aflamu in dosulu unei femei frumóse pre sioimulu cu 2 capete într'o postura magistrala si cu ciocuri cocârjite, standu dreptu cu aripele latu deschise, tienēndu la Eiuk sub ghiara unu micu patru-pedu.⁶⁾

(Va urmá.)



¹⁾ Crimogea sive rerum Islandicarum libri III. Hamburg 1609—1650. l. I.

²⁾ Odobescu, Cununa de la Novo-Cerkask in Analele Societatii Academice din Bucuresci, 1879. f. 217.

³⁾ Odobescu, ib. f. 209.

⁴⁾ Idem. ibidem f. 210.

⁵⁾ Idem. ibidem f. 219.

⁶⁾ Hamilton, Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia, London 1842. t. I. p. 400.

¹⁾ Jaresberichte etc.

²⁾ Odobescu, Verig'a cu inscriptiune in Column'a lui Traianu a. 1877. f. 120.

³⁾ V. di Lauth, Runen-Fudark etc. p. 80.

⁴⁾ V. t. et nov. testamenti versionis gothicae fragmenta quae supersunt cum glossario et gramantica linguae Gothicae edid. H. C. de Gabelentz et Dr. J. Loebe. Lipsiae 1843.

PARINTELE CARTHAUSI.

— ROMANU tradusiu din l. magiara —

(Continuare.)

V.

Că la diumatate de óra spre apusu dela Avignon, in calea de catra Nimes, in spre Rhone de-a drépt'a in laturea opusa a fluviului, se afla o casa; — aruncându-ti si numai fugitive ochii preste siesulu estinsu ce se deschide aici inaintea t'a nu se pôte se nu o observi, intru-atât'a a inalbitu-o proprietariulu actualu si asié de curiós' forma a datu paretiloru ei. Déca te apropii mai tare de acestu edificiu, afli inca si mai curiosu exteriorulu lui; si oricátu ai fi de invetiatu totu nu vei fi in stare a determiná vrést'a lui. In paretii aceluia vei afli: petrii cu inscriptiuni romane, cari si le-au adusu sie-si vre-unu proprietariu mai vechiu din aqueductulu gardensu ori din risipiturile nimsene, mai departe arabescuri maure gatite pôte in Arls, — pre cându grandios'a tabla patru-anghiulara de de-asupra portii gotice revóca in memori'a privitoriulu epoc'a lui Richelieu. Dintre ferestri unele suntu gotice, altele patru-anghiulare, tóte taiate in paretii fãrà de nici o ordine, dupa cumu unulu ori altulu din proprietarii casei a avutu lipsa de lumina mai mare ori mai mica. — Veacuri intregi a ziditu cas'a acést'a, si destructiuni de veacuri se vedu in paretii ei; pre paretii din afara vedi sparturi cari si le-au taiatu ómenii ligei cu bómbele sale, in lontru in curte insemnele sfarimate, asupr'a caror'a si-au resbunatu vulgulu in revolutiunea din 1789, — pre cându cas'a in sene bene-ordinata si de tóte laturele incungurata cu plantatiuni de olivi dovédescu buna-rénduie'la si bogati'a proprietariulu actualu. — Dar' ori câtu de strania se se védia acést'a casa, ea e o asemenare a domnului seu actualu. Traindu acést'a in un'a din cele mai sgomotóse epoce ale genulu ómenescu, pórt'a pre sene urmele tuturoru aceloru schimbãri prin cari a trecut. Din remeniscintiele celei mai fragede junetie si-a pastratu inca orgoliulu familiaru, in care s'a crescutu, si care pre lãnga tóta incordarea s'a si in butulu ideiloru lui de astadi, totu apare si acum, întocm'a cum aparu ornamentele gotice de su muruial'a paretiloru; elu a pastratu pëna astadi forti'a si resolutiunea revolutiunei, ambitiunea imperiulu, si slabituniile restauratiunei; oper'a unei epoce lungi e densulu, si acumu demultu nu mai e asié cum a fostu odata ei astfeliu cum l'a strafórmatu schimbátóri'a trebuintia.

Acést'a casa e locul nascerei miele, si acestu barbatu e tatalu meu. — Acum e tristu aspectulu acestei case; de-si se vede inca curata si locuivera, totusi firele de érba crescute prin cararea gradinei si muruitur'a caduata ici-colo de pe paretii aréta apriatu cá i-au trecut dilele cele frumóse, — si déca vei vedé pre proprietariulu ei, cum se preambli sér'a singuru printre sírele de arbori, cari odinioára elu i-a plantatu, si precându zefirulu linu se jóca cu perii sei carunti, densulu privesce posomoritu in calea s'a cá si cum nici nu ar' sém'ti lin'a adhiere de véra; séu déca vei vedé cum siédindu lãnga mésa in inalt'a sala gotica inaintea s'a cu multime de foi si carti pe diumatate taiate, cari le fá un'a dupa alt'a, le cetesce apoi le arunca: — vei observá indata cá si dilele cele mai frumóse ale proprietariulu inca au trecut, si cá elu cu locuinti'a-i d'impreuna merge spre ruina. Pentru-cá fienti'a care odinioára

erá genulu casei si angerulu custode alu barbatului, s'a indepartatu; si decându s'a dusu ea nu este cene se toc-mésca micile crepaturi ale paretiloru si se netediésca in-cretiturile barbatului déca fruntea i-se contrage de grigi; — ce mirare dara cá se largescu crepaturile paretiloru casei si se afundiescu in-cretiturile faéiei barbatului.

Mergi la tiermurii Rhonei, si unde vei afli patru arbori si sub ei o pétra alba, te opresce si se scói, cá stái la pétr'a mormentale a fericirii unei familia, pentru-cá sub ace'a jace mam'a mea.

Suntu femei, la vederea caror'a de seue-si tí-se deschide anim'a, in cerculu caror'a te sém'tiesci mai fericitu, mai bunu si mai nobilu, — femei pre cari le-au creatu Ddieu cá de consolare in mediuloculu necasuriloru acestei vietii, carii-su cá unu daru dela Ddieu, mènite cá se fericésca. Oh, suntu ast'feliu de femei! déca intrându in o casa întâmpini numai bucuria si indestulire si tóte le vedi sporindu si prosperându: este oper'a femeiei bune; — ea e spiritulu, care tóte le petrunde si tuturoru dá viétia. — Cu barbatulu seu impreuna suportându cele mai grele sarcini ale vietiei, ea nu desconsidera nemicu, — inca nici cele mai mici trebuintie ale casei nu le socóte nedemne de ingrigirea s'a, inaintea ei nu e nemicu atátu de mare cá se o inspaiménte nici asié de neinsemnatu cá se-o instraineze, pentru-cá tóte au unu scopu sublimu: iubirea; — cá si cum Creatoriulu o-ar' fi rënduitu de luna lãnga barbatulu seriosu, cá urmându atragerea lui, numai in giurulu dënsului se se invértésca, si retrasa pâna-ce pe ceriulu vietiei lui straluce sórele, — se apara, indata-ce a inop-tatu de-asupr'a dënsului si are lipsa de lumina ei. — Ast'feliu de femeia a fostu mam'a-mea.

Ce se dicu despre anii, cari i-amu petrecutu in cerculu acestui angeru, — cum 'mi adhiá perulu blondu, cum 'mi enará sér'a fabule lungi si frumóse, cum 'mi stergeá cu mân'a s'a delicata lacremile, déca plãngeámu? — si cum se descriu tóte acele mici ingrigiri cu cari atátu de fericitu me faceá, si tóta acea jertfire-de-sene-si nemarginita, cu care me padiá si de cele mai mici neplaceri; — déca ai avutu asemene mama, scii bene tóte acestea; ér' déca nu ai avutu, nu poti precepe fericirea mea.

Ast'feliu ajunsei etatea de optu ani, atunci a moritu mam'a-mea. In sér'a din urma inca m'a chiamatu la sene si m'a privitu langu, in urma ochii i-se umplurá de lacrimi si abia redicându-se pre perina, m'a strinsu la peptulu seu si beneaventându-me m'a tramisu se me culcu; — in turnulu besericeii comunale chiar' trageáu clopotulu celu micu si in coridoru întâmpiná pre preotu, dar' eu nesciendu ce se insemne tóte acestea m'am culcatu liniscitu si am dormitu. — In demanétia dilei urmátória, intrându in chili'a ei, o-am aflatu intinsa. — Mi s'au disu cá a moritu si se me rogu pentru ea; — dar' eu nu am crediutu si apropiandu-me de patulu ei, o-am agraitu, — nu mi-a respunsu. — Faéia i-erá frageda cá si mai inainte, numai mai palida; inse ochii ei inchisi nu s'au deschisu cá de alta-data cându me apropiám de patulu ei. — I-am sarutatu mânilé, ele eráu reci cá-si crucea, ce o tieneáu; m'am plecatu spre anim'a ei, dara ace'a nu palpitá. — Ce se fia acést'a? întrebái intru mene si surprinsu stateám acolo, pre cându servitorii plãngeáu amaru in giurulu meu. — Mergi de aici, me agrafi unu servitoriu betrãnu, care cunoscuté pre mam'a mea inca cá si pre copila, — mergi de aici... ea a moritu. — Nu crede Joane — dísei eu

cu anima induiosiată, — numai dörme si se va desceptă îndată ce va sci că sum aici. — Si din nou o-am agrăfitu, si din nou m'am plecatu spre peptulu ei, si din nou i-am sarutatu mânile-i reci — dara inzadaru. — Éram afora-de-mene, lacrimelē 'mi curgeáu sîroiū. Ce se fia ast'a? strigái in desperare. — — Ea a moritu iubite domnisiorule, dise betranulu servitoriu, vedi că a recitu de totu, si anim'a nu-i palpita mai multu. — — Oh! ea a moritu, respunsei cu anima infrântă, — ea nu me mai cunósce, nu me iubescē mai multu! — Că unu velu negru se latí durerea prin sêmtiurile mele si afora-de-mene-mi cadiūi in bratiale betranului servitoriu.

Cându a trei'a dî o prohodiră si, in urm'a indelungeloru rogamiati, mi se concesē se-o potu vedē inca odata in sicriulū ei, me mai liniscii. Toti 'mi diseră că se duce in ceriu, si eu erām conviasu că i-i voiu urmă. Dara cându i-i tiētairă sicriulū, si o scoseră din cas'a noastră, si apoi cu pasi lini o duseră totu mai departe si mai departe pâna spre tiermurii Rhonei, si cându o lasară in mormēntu si o astupară cu atăt'a pamēntu rece si greu, — oh! atunci din nou 'mi erupsē dorerea, si mi-se împareă ostila întrēga multimea acēst'a, care me desparte de mam'a mea, ingropându-o in pamēntu. Reintorcându acasa, desperatū ingenunchiăi in-aiutea crucifiptului din chili'a mamei mele, unde me in-vefiasē rogatiunile, si implorái pe Ddieu, se me iae si pre mēne dia viētia.

Au trecutu dīle, au trecutu septemane si lune, si eu erām neconsolaveru; totu ce vedeām si despre ce voiăiām, 'mi reamintēă pre mam'a mea; pre ea mi-o reamintēă cas'a, care tōta pareă desiērtă dela mörtea ei, — pre ea colin'a din tiermurii Rhonei si tacērea ce-o aflām acasa cându re'ntorceām sér'a si nu aveām cene se-mi spuna povesti, pre ea clopotulu cându sună, pre ea tōte. — Me socoteām: celu mai nefericitu omu alu pamēntului.

Unu casu deosebitu dede cugetariloru miele alta directiune, si prin acēst'a si animei miele consolare. — Intru-o séra chiar' re'ntorceāmu dela mormēntulu mamei miele, cându in apropierea portiei nōstre întēmpinai unu pruncu micu care cersieă. — Ne agrăii, dar' fiendu-că eu nu aveām nemicu la mēne, ér' instructoriulu meu eră sgărcitu, trecurāmu pre lānga elu fără se-i damu cev'a; prunculu ne urmă implorāndu ajutoriu, si cu atăt'a dūiosie ne rogă, ca si in urma eu 'mi luai curagiū si agraii pre instructoriu, voiendu a-lu sili se-i tinda cev'a mīla. — Elu nici luāndu in séma cererea mea merse mai departe. — Oh! mama, mama, scump'a mea! strigă suspināndu mīculu cersitoriu. — Ohii mi se umplură de lacrimi cându 'lu întrebai că, si mam'a lui a moritu? — — Oh! ba nu a mōritu, respunsē prunculu, — ci acum e a trei'a dî decāndu nu are nici o sfarimatura de pâne spre a-si alinā fōmea. — M'au cuprinsu fiori, si cându despartiēndu-me de instructoriulu meu, mersēi la cas'a nenorocitei mame a pruncului cersitoriu si chiamāndu-o pre acēst'a la cas'a noastră, ea slabita in tōte membre s'ale abia 'mi potū urmă, — atunci sēmtiiu mai antāiu in viētia că in lumea acēst'a esista nenorociri si mai mari decātu mörtea, si că de-si sēmtiesce dorere acēl'a care ajunge a deplānge iubiti de-ai sei, — totusiu e fericitu fie-cene, care reamintindu-si pre iubiti sei, nu are alta cauza de a-i deplānge, decātu acē'a că i-au pierdutu.

(Va urmă.)

Br. JOSIFU EÖTVÖS.

DESPRE CASATORIA.

— Observatiuni satirice. —

(Urmare.)

Anim'a nōstra se sēnte cuprinsa si captivata de unu farmecu nespusu, cându vedemu o casatorie in care domnesce fericirea casnica.

Abia ne potēmu abtīné de-a ne apropiă cu respectu de acē'a, carii prin amoru suntu mai strinsi legati si carii traiescu atātu de fericiți in acestu amoru. — Dar' omulu cu o descuragiātōre intristare observa că pe lānga tōte aceste suntu o multime de casatorii nenorocite, si că ómenii cari prin legaturi de sānge, a naturei si religiunei suntu atātu de strinsi legati intre ei, totusi traiescu in perpetua cērtă si discordia adeseori in secretu, dar' câte-odata si pe faciă 'si amarescu unii altor'a viētia, creāndu-si aici pe pamēntu unu iadu, pe candu ei ar' potē lesne se guste fericirile raiului.

Dar' de unde vine si cum se face că într'o casatorie ce este menita a imprasciă printre ómeni fericirea, se afla tocmai atăt'a nenorocire. Intru'o casatorie care s'au incheiatu spre a se face ferici reciprocamente? Se cercetamu cu atentiune si usioru vomu află causele pentru-ce noi ómeni inteliginti si intielepti, gasimu din nenorocire mai multe casatorii nefericite decātu fericite.

Pretutindenea unde natur'a si sfințele ei legi domina, acolo numai lucruri de asemenea natura se potu unī intr'unu legamēntu pacinicu. Dar' óre ómenii observu ei in totu-de-a-un'a acēsta vōce a naturei, o observu ei mai alesu atunci cându e vorb'a despre o casatorie ce se contractēă pentru vecinicie? Esaminēă si cumpanescu ei óre dēca persóna cu care voru se se unēscă coincide in sēmtiimēte nobile, si in adeverate tendiūtie religiōse, virtuti si moralitati cu ea? Óre nu suntu numai consideratiuni vulgare, cari îndēmna pe copii acestei lumi de a contractă o atātu de sfānta legatura? Óre nu suntu ele de comunu iritatiunea unei sensualitati inflamate si a pasiuneloru inflacarate si o turbata sete spre satisfacere? — Nu suntu óre comori, ambitiuni pamēntesci si trecutōrie ce îndēmna pre ómeni la casatorie? — Nu-lu îndēmna óre frumsetiele corporale la acestu pasiu? Dar' cum pōte o casatorie se esiste, de vreme ce ea este zidita pe nasipu. Óre dupa-ce si-au potolitu setea, — si sensualitatea recita, tielulu atinsu, bōl'a séu anii au stersu rosele de pe obrazi de figurāndu-i óre atunci foculu amorului nu se va preface incetulu cu incetulu intr'o indiferentia ghiatiōsa? — Si ah! cātu de scurta e calea dela indiferentia pâna la despretiire. — Cātu de puçini pasi are cinev'a a strabate dela despretiire pâna la ur'a, care atuncea rōde că foculu devastatoriu aiu iadului animele nōstre, inadusindu orice sēmtire mai nobila, rapinđu-ne pentru totu-de-a-un'a liniscea sufletului nostru precum si poterea amorului si a influentiei salutarie.

Dar' si in dōue suflete identice gasimu din nenorocire adese-ori, cumcā casatori'a loru li pare fōrte nūfericita, desī acē'a a fostu contractata din adevratu amoru, promitiēndu la inceputu a deveni gre atăt'a fericire. — Si de unde vine óre acēst'a? Óre nu cumv'a obicinuinti'a face că amorulu si stim'a se dispara? Óre caus'a nu jace in tōnele ómeniloru, carii cu atātu mai puçinu potu se se stapēnescă, cu cātu aparu mai neinsemnati? Si ah! cātu de intinsa e poterea tōnelorulu? Buna cuviinti'a ne opresce de a le da pe faciă in publicu, dar' cu atātu mai puternice reiesu in sinulu familiei, unde consideratiuni esteriore nu mai oprescu pe

omu. Cea mai mica cauza e in stare de-a duce pre omu la ace'a de-asiu resbuná réu'a dispositiune, care o aduce din afara, pe capulu acelor'a ce-lu întempina cu iubire si compatimire. Dar' tocmai aceste rele tóne si dispositiuni ar trebui cá la fie-care decisiune ce se ia intru incheerea unui legamentu atátu de importantu cá si casatori'a, se formeze o cestiune seriósa. Fără de vre-o consideratiune ambele parti ar' trebui se se examineze, déca intru adeveru suntu in destulu de tari si resoluti de-a suferi tónele si particularitátile unulu de la altulu.

Dupa unu asemenea esamenu nimene nu va poté fi surprinsu. Se afla mai curéndu midilóce de a-le invinge prin blandetia si pacientia, si de a-le zadarnic de hatarulu pacii casnice si fericirea casatoriei. Pentru numele lui Ddieu se nu se incerce cinev'a cu furie si tenacitate, nu prin resbunare si respaltire. Mijlócele posesiunei aprindu fie-care scanteia a discórdiei devenindu o flacara desastroúsa.

Éta pentru-ce cauzele unei casatorie nenorocite nu suntu pornite numai de o singura parte, — ci in totu-de-a-un'a de ambele párti.

Prim'a indetorire a barbatului e amorulu, iar' ace'a a femeiei resemnatiunea. Lips'a de amoru si resemnatiune face cá ori-ce casatorie se devie nenorocita. Pe cátu tómpu amorulu influentiéza poternicu tóte intentiunile si actiunile barbatului, ér' resemnatiunea si spiritulu blándu alu femeiei conduce vroitni'a ei, pe atát'a va fi in cas'a loru pace, bucurie si fericire.

Dar' daca in loculu amorului se ivesce asprime, atunci soçiulu se lipsece elu insusi de cele mai frumóse placeri, de cele mai dulci fructe ale vietiei conjugale, devenindu asasinu alu liniscei casei. Déca elu voiesce a-si aretà preponderanti'a s'a — apoi in asemenea casu elu n'are decâtu se-si atribue lui insusi de-a cautá in zadarulu placerile casatoriei. Ér' déca soçi'a voiesce a-si resbuná asupr'a barbatului de reulu ce i-au facutu elu, prin represuri, prin cuvinte ofensátore prin resistentia indarapnica, atuncea ea ne probéza cá desconsidera fórté mul'u armele poternice pe cari natur'a i le-au datu contr'a fortiei barbatului. Prin violentia se inversiuneza si se precita ace'a ce cinev'a au voitu a evitá. Blandéti'a si resemnatiunea suntu poternice magice ce inblándiescu pe barbatu. Numái ele in multe rânduri au fostu capabile a desarmá furi'a barbatului si a inlaturá ur'a din anima introducéndu din nou in ea amorulu.

Da, cas'a unoru asemenea soçi, in care se unescu amorulu, blándéti'a si resemnatiunea — chiar' daca ar' fi acea casa unu bordeiu, — totusiu e unu templu alu amorului si pacii. Dieulu amorului si alu pacii siede acolo, ér' benecuventarea lui planéza pe capetele membriloru unei asemenea familia.

(Va urmá.)

La sosirea primaverii.

Natur'a se descépta din trist'a-i letargie
Si sórele suride din ceriu cu veselie;
Natur'a are multe frumóse primaveri,
Dar' omulu numai un'a... si-apoi dureri... dureri.

Prin lunc'a in florita se-aude unu murmuru dulce
De riu, ce curgéndu veselu — se duce se totu duce;
Prin lumé trece omulu — batutu de-alu sórtei vóntu
O viétia sbuciumata elu are pre pamentu.

Stejarulu re'nverdieisce, udatu de ploí manóse,
Din muguru ese frundi'a cea verde si frumósa;
In viétia omenéscá ce-odata s'a uscatu,
Uscatu e pe vecie — pierdutu si desolatú.

O pasere voiósa — unu cântecu viersuesce,
Natur'a ride dulce — voiosu re'ntineresce;
Cându dorulu si dorerea la omu se lupta 'n sinu,
Chiar' angerii se-i cânte elu móre c'-unu suspinu.

Si cum potere-ar' óre in lume se traiéscá?
Cându nu se nasce dina, durere se nu nasca;
In vesel'a natura se 'ntémpla din potriava
De-i noru adi, — mâne este dí dulce si senina.

Cându dorulu si durerea pre omu 'lu mistuesce,
Sosindu o bucurie — durerea se 'adulcesce;
Dar' totu remâne ran'a adéncá blastemata,
Ce arde vescediesce sémfírea cea bogata.

Din contra in natura, cându ceriulu se 'noréza,
Cându bubue furtun'a si norii schinteiaza
Tabloulu e teribilu — dar' dupa ce-a trecutú
Mai dulce ride flórea in sórele placutu.

GEORGIU SIMU.



P. S. S. Michailu Pavelu episcopulu Oradei-mare si-a eternisatu numele in Istori'a culturala a Natiunei romane prin ace'a cá din economiele dominiului episcopescu de Oradea-mare a daruitu 50,000 floreni v. a. pentru fondulu gimnasiului romanescu din Beiusiu — assecurându prin acést'a pe deplinu subsistentia acestui gimnasiu, care in tómpulu dia urma, prin subtragerea subventiunei erariali, a fostu supusu la grele incercari.

Ateneulu romanu institutu tipograficu in Sibiu — Subsemnatiu aducemu la cunoascinti'a onoratului publicu, cá provocati de cátra mai multi barbati de frunte ai natiunei nóstre si de cátra unele dia meetingurile romane tienute anulu trecutú, dorindu a coresponde opiniunei publice, si a multiemi un'a din cele mai sémfite trebuintie la romanii din Austro-Ungari'a, ne-amu unitu intr'unu consortiu, cu scopulu de-a infiintá o societate pe actiuni sub firm'a „Ateneulu romanu“, iustitutu tipograficu, cu scopu de a desvoltá si inavuti literatur'a romana si a fondá unu diariu cotidianu totu-de-a-un'a organu alu partidei nationale romane.

Capitalulu socialu va fi de un'a suta mii flo-rini v. a. compusu din 1000 actiuni à 100 fl. Timpulu si loculu subserierei actiuniloru se va face cunoscutu dilele aceste conformu legei comerciale.

Sibiu, 2 Februaru 1884. Vincentiu Babesiu, proprietariu, membru alu Academiei romane; George Baritiu, membru alu Academiei romane; Partenie Cosm'a advocatu; George Papu, proprietariu; Dr. Joannu Ratiu, advocatu; Visarionu Romanu, directoru alu institutului de creditu si de economii „Albin'a“, membru corespondentu alu Academiei romane; George Secula, advocatu; Anania Trombitasiu, referentu scolaru in consistoriulu archidiecepsanu gr.-or. din Sibiu.

Serata literara musicala a arangiatu Soc. „Petru Maioru“ junimei romane din Budapesta cu urmatoriulu programu bene-escutata: 1. „Cuvéntu de deschidere“ de pres. societatiei Dr.

George Creniceanu. 2. „Miscarea limbei romane in véculu curentu“ disertatiune de Gerasimu Serbu. 3. „Ouverture Ruy Blas“ M. Mendelssohn, pentru patru mâni, executata de dómnia Alexandrin'a Liuba nasc. Babesiu si Aureliu Br. Popp. 4. „Secretulu padurei“ poesie declamata de insusi auctorulu Pachomiu Avramescu. 5. a) „Nu te potu uitá“ de F. Franchetti si b) „Visulu meu“ de X., cântata de Demi riu Florescu si acompaniate pe piano de dómnia Alexandrin'a Liuba nasc. Babesiu. 6. „Incátu potemu judecă interiorulu unui omu dupa esterioru“ disertatie de Romulu Fruđiu. 7. „Faust“ de Gounod, pentru violina si piano de Alard executata de Joanu Florianu si Aureliu Br. Popp.

Hymen — si inca cev'a — Dlu Vasiliu Stefanica prof. gymnas. in Beiusiu s'a cununatu in 23 Febr. cu dsiór'a Eufemia Duma institutória la scópa sup. de fetitie de acolo-si. — Nanasi au fostu Ilustr. D. Michailu Pavelu episcopulu Oradei-mare (substituitu prin Directorele gimn. Rvsm. D. Petru Mihutiin) cu dómnia Mihutiin. — Ospetiulu a fostu fórte veselú si s'a sfêrsitu cu Balulu casinei romane arangiatu totu atunci. — Spaciulu nu ne iérta a publicá frumós'a scrisóre in care unu amicu alu diuariului nostru descrie pre lungu si largu atátu decursulu ospetiului câtu si alu balului. — Insemnamu inse numai atáta cá reusitul materialu alu balului nu a fostu corespunsu deplinu asceptariloru, pentru-cá unele dame romane (neromane — Red) nu numai cá inse-le s'au tînetu departe de la acestu balu, dar' inca au si cortesitu (cum dice Coresp.) pentru balulu cosmopolitu alu pompieriloru ce a urmatu a trei'a dí dupa acest'a.

Orsova, 3 Martie 1884. (Estrasu.) Reuniunea de lectura romana-serba din Orsiöv'a-vechia adêncu sêm-tiêndu lips'a instituteloru pentru crescere in spiritu nationalu a fetitieloru romane, si dorindu a vedé câtu mai in multe tîneturi realizata acésta nobila idea care cutriera adi fibrele cele mai delicate ale intregului corpu a Natiunei romane — a arangiatu unu balu in folosulu fondului unei scóle romane de fetitie iufintiande in Orsiöv'a.

Balulu s'a tînetu in spatiós'a si frumós'a salá de la „Cerbulu de áuru“ tragádu sa piciórú orchestr'a militare din Caransebesiu. Jocurile au inceputu cu „Hora“ — si a duratu in tóta voi'a pâna in diori de diua inchiiindu-se de nou cu „Hora“ — dupa care publiculu incân-tatu si pe deplinu multiemitu s'a departatu, ducându fie-care dulci si nesterse suveniru. — Acestu balu a fostu binecercetatu nu numai de publiculu din locu si giuru dar chiar' si din Romani'a mai multe familii romane ni-au onoratu cu presiatu loru. — Elu s'a inaltiatu preste tóte cele-alalte balari arangiate in carnavalulu de estempu — prin costume nationali in cari spre mai marea nóstra mãndria nationala amu vediutu imbracate pre lãnga damele romane si pre câteva dame straine. — dintre damele cai atátu prin conversatiune gratiós'a câtu si prin toalete elagante au atrasu mai multu atentiunea publicului, amu vediutu pre: dsiórele An'a, Mari'a si Catariu'a Vióru, Naca Lujanovicu, Victori'a Gamberu, Julian'a Tomescu, Anic'a Popovicu, dsiórele Alexieviciu, An'a Rörich, An'a Klucher; — dómnele: Mari'a Popovicu protopopésa, Ecatarin'a Baiasiu, Eugeni'a Popovicu, notarés'a Popovicu, Sar'a Hentiu, Eufemi'a Mohor'a, da'a Ionescu consórt'a locotenentulu de artileria Ionescu din T-Severin (Roman'a) s. a. — Din biletele de intrare si supr'asolviri a incursu preste totu: 232 fl. 50 cr. din cari subtregându-se spele de 98 fl. 70. cr. a remasu venitu curatu 133 fl. 80 cr. care suma s'a si predatu matróniei romane dnei An'a Vasilevicu cá presiedinte provisorie a reuniunei femeiloru romane din locu.

Despre-ce cându ve reportamu ne tînemu de sacra detorintia, a aduce la cunoscentia publica numele aceloru domni cari au benevoitu a concurge cu sume considerabile la ajungerea scopului nostru maretu; si

anume: P. S. S. Dlu Joanu Popasu episcopu 5 fl., Mgf D. Tr. Doda, generalu si deputatu 5 fl., Alteti'a s'a Carageorgevicu 10 fl., dnii Nicolau Vasilevicu 5 fl., Joanu Vasilevicu 5 fl., George Baiasiu d. Csebes 2 fl. Ladislau Bordas adv. 1 fl. Aureliu Isac, sodalu comerc. 2 fl., Otto Hofman Plavisevitia 1 fl., Stefanu Paulovicu preotu 2 fl., Spirid. Sandru 1 fl., Lazaru Joanovicu (B.-pest'a) 3 fl., Demetriu Pecurariu 2 fl., dsiór'a Alexandr'a Trocna 2 fl., dlu Stefanu Popovicu 1/2 napoleonu; dlu Mateiu Netter 1 fl.; caror'a in numele societatei de lectura le esprimamu cea mai fierbinte multiamita pentru nobilulu interesu manifestatu facia de intreprinderea nóstra sacra.

MICHAILU POPOVICIU m. p.
protopopu cá presiedinte.

P. CALCIUNARIU m. p.
adv. cá secretariu.

Tragemu atentiunea publicului romanu asupr'a invitarei de prenumeratiune ce urméza mai la vale. Nu e vorba aici numai de-a ne procurá o carte, ci e vorba de-a dá in mân'a publicului strainu unu opu din care se invetie a ne cunósce cum suntemu intru adeveru si nu cum ne descriu reu-voitorii nostri mincinosi si obrasnici.

Invitare de prenumeratiune. — In controvers'a despre genes'a si origin'a poporului romanu, despre continuitatea lui pre teritoriulu Daciei traiane, câtu si despre latinitatea limbei romane, carea mai multu de unu seclu ocupa lumea científica streina si romána — opiniunea scrietoriloru romani s'a luatú tare pucinu in considerare; caus'a se póte usioru esplicá prin aceea, cá scrietorii straini, cu prea fari esceptiuni nu ne cunósce limb'a, si asia nici literatur'a nóstra, privitóre la acésta controversa; de-act vine cá in acestu procesu scientificu, unde se disputa despre atributele cele mai sãnte si preciose unu poporu, despre titlurile de dreptu de origina si desceindintia — mãndria si glori'a fiecarui poporu, — se judeca si se decide de noi fãrã noi, pe bas'a unoru supositiuni false si fictive, reproduse de contrarii nostri dreptu materialu istoricu pentru sustienerea asertiuniloru loru arbitrare, siguri a nu intêmpiná din partea nóstra nici o respingere in opiniunea publica neromana.

Sulzer, Engel, Rosler, Hunfalvy, Irecek, Schafarik, Pic, s. a. s'au nisuitu din respoteri a mistificá acést'a controversa in espresulu scopu, de-a revindecă dreptulu de moscaire pre pãmêntulu Daciei in favórea connationaliloru loru slavi, magiari si germano-sasi.

Imprejurarea semnificativa si caracteristica, cá mai tóte scrierile sasu-citatiloru invetiati au aparutu numai in limb'a germana, ne îndrumáza a presupune cu dreptu cuvêntu, cá tînt'a acestoru scrieri e indreptata exclusivu intr'acolo, a seduce si a falsificá opiniunea poporului germanu in favorulu respectiveloru popóra si fíresce, in contr'a nóstra.

Importanti'a reprezentarii si a apararii intereselorú nóstre in limb'a germana este dara evidenta si nedubitabila; noi trebuie se pasimu pe acelasi terenu, pe carele se lupta contrarii nostri, si se-i combatemu in aciasiu limba.

Au aparutu in decursulu anului 1883 unu studiu istoricu-criticu si etnologicu sub titlulu. *Romanii in literatur'a streina.* De eruditulu si biaemeritatu nostru compatriotu domnulu V. Maniu, membru academieii romane si secretariu alu sectiunei istorice.

Acestu opu tratéza intre altele despre:

Memoriulu asupr'a societatii archeologice din Banatu si asupr'a scrieriloru istorice din 1880—1881;

Anonimulu Notariu alu Regelui Bela, de Bethy, istori'a cuvintelorú: beserica si mantuire, din limb'a romana; materialu lexicu romanescu in vocabulariulu magiaru.

Ce erán Comanii, Picienii, Bisenii Ausonii, din Olteni'a, Timisian'a, Transilvani'a, Bucovin'a Bassarabi'a? din Comani'a Pannonica si Comani'a Moldovei? — Opiniunile lui Schafarik, Gebhardy, Pray, N. Choniates, A. Comnena, Roeszler, Rethy. — Craiulu Ionu. Datinele si credintiele Comane.

Latinitatea limbei Romane, de parintele Goldis insocite de recensiuena critica;

Istori'a popóreloru din Europ'a resaríténa, de L. Diefenbach, cu glosse;

Originele Romaniloru (Abstammung der Romänen) de Pic, inotítu de unu tratatu istorico-criticu si etnologicu, asup'ra puncteloru: vechimea si originea Romaniloru din peninsul'a Hemului; continuitatea neintreputa, individualitatea nationala a poporului romanescu in Daci'a Traiana, Domniile romane in ambele Dacii, Expansiunea Romaniloru; vechimea bisericeii romanesci in Daci'a Traiana etc.

Precum se póte usioru íntielege din acestu sumariu, dl. Maniu li respunde cu o rara eloquentia si cu argumente neresturnabile la toti acei invetiati streini, demascându-le tienti'a si scopulu loru egoisticu in scrierile loru constatandu falsificarea si retacirile loru, si chiarificându faptele sf adeveruleu istoricu; acestu studiu este inse scrisu si in limb'a romana, de si elu e indreptatu in prim'a linia la adres'a adversariloru nostri, dintre cari, cum dísei mai susu, prea puçini voru posiede atât'a cunoscentia a limbei nóstre, spré a potea íntielege pre deplinu cuprinsulu acestui studiu.

Cugetându asia-dara cá acestu studiu, tradusu in limb'a germana s'ar' inaltia la adeverat'a valóre, m'am insarcinatu, cu autorisarea dlui Maniu, a efectú acésta traducere.

Dorere inse, cercarile mele pentru publicarea acestei traduceri in organele periodice germane pentru sciintiele istorice au ramasu zadarnice si ast'felu nu-mi rămáne, decâtu a me insarciná acum si cu tiparirea si edarea acestui studiu in form'a unei brosiuri, recurgându la spriginulu publiculu romanu pentru acoperirea speselor de tipariu etc. prin prenumeratiunea anticipativa la acestu opu, carele va apare in limb'a germana sub titlulu:

Zur Geschichtsforschung über die Romänen.

Historisch-kritische und ethnologische Studien von V. Maniu cuprindiéndu cam la 10 cóle, formatu octavu. Pretiulu unuí esempl. brosiuratu 1 fl. 50 cr., séu lei 3.50.

Nevoíndu a profitá din edarea acestui opu, observu numai pentru orientarea onor. prenumeranti, cá din escendintulu, carele ar' resultá din vëndiarea opulu, se voru tipari unu numeru equivalentu de esemplare spre distribuirea gratuita pe la Academii, Universitati si alte institute si societati sciintifice, pe la diare si alte organe periodice, cátu si pe la barbati de sciintia si litera in Austro-Ungari'a Germani'a etc.

Apelându asia-dara in interesulu causeroru nóstre celoru mai sante, atátu de hulite si trasu-impinse de adversarii nostri — la ajutoriulu inteligintiei si p. t. publicu romanu vinu prin acésta a-i recercá se binevoiesca a spriginu íntreprenderea nóstra prin prenumeratiuni anticipative cátu de numeróse.

Prenumeratiunile suntu a se tramite la adres'a: P. Brosteanu, Resicza (Banatu), celu multu pâna la finea Martiu st. v. a. c. — Pretiulu de prenumeratiune se va solvi la primirea opulu.

Índreptariu practicu pentru pastorii sufletesci. De Titu Budu parochu-protopopu si assesor consistorialu. — Cuprinde legi, ordinatiuni, statute etc. privitórie la affaceri basericesci, scolare si administrative parochiali — urmate de multime de formularie; si prin urmare preotii í-i voru luá mare folosu in affacerile loru officióse. — Se póte procurá dela auctoru din F. Sugatag post'a ultima A. Sugatag (Máramaros) cu 2 fl. 50 cr.

Deslegarea Logografului din nrulu 3.

Cuvintele formate din silabe semnate suntu urmátóriele: **Giurgiu, Eol, Orfen, Romanii, Gibraltar, Iuno, Utrecht, Barbara, Asov, Robespier, Ilie, Temistocles, Iacob, Umberto.** Literile initiali a acestor'a cetite din susu in josu dau numele veteranulu publicistu „**Georgiu Baritiu**“ é'r' cele finali cetite din josu in susu numele organulu de publicitate alu acelu'a „**Observatorulu.**“

Bene l'au deslegatu: Dómnele si domnióirele Aureli'a Stoia-Olteanu, Emili'a Onciu n. Ciavoschi, Mari'a Iorgoviciu, Ann'a Marincasiu, Matild'a Pop'a, Georgin'a Pop'a, Lucreti'a Munteanu, Mariti Lupanu, Silvi'a Samasdanu, Maria Danila, Veronica Venteru, S. Lazaru, Leontin'a Moldovanu, Corneli'a Popu, Emili'a si Ann'a Auguru, Elena Micu, Emilia Popescu, Silvia Ardeleanu; si domnii Vasiliu Murgu, Ioanu Coza, Nestoru G. Simonu, Ioanu Bota, Grigorie Bodnarescu, Isaia Hentesiu, Dionisiu Chioreanu.

Premiile escrise le-au cáscigatu: Dómniór'a Mariti Lupanu din Blasiu si dlu Isaia Hentesiu din Vizacna.

Deslegarea Metagramei din nrulu 3.

Todor, Odor, Dor, Or, R.

Bene o au deslegatu: Dómnele si domnióirele: Eugeni'a Popu n. Draia, Emili'a Onciu n. Ciavoschi, Mari'a Iorgoviciu Matild'a Pop'a, Mariti Lupanu Otília Puscariu, Mari'a Buteanu, Georgin'a Pop'a, Lucreti'a Munteanu, Silvia Tamasdanu, Leontin'a Moldovanu, Veronic'a Venteru, Corneli'a Popu, Elena Micu, Emili'a si Ann'a Auguru, Maria Danila, Aureli'a Piticu, Emili'a Popescu; si domnii Vasiliu Murgu, Nestoru G. Simonu, Ioanu Bota, Isai'a Hentesiu, Dionisiu Chioreanu.

Premiile escrise le-au cáscigatu: Dómn'a Eugeni'a Popu, n. Draia din Abrudu si Ioanu Bota din Offenbaia.

Gacitura de siacu.

De MARITI LUPANU.

		ne	vo-		tiu-	ba		
		ru	te	ce		al-	Vé-	pre-
sa	Din	ne	bi-	ti	es-	tré-	ce-	de ne,
spu-	te	cau	iu-	in-	se	Si-	bi-	ra o
		cu,	fur-	cu;	dio-	de	Dar	
		As-	sî	bes-	Mai	'n	le	
ta	de	Des-	ri;	ri;	re-	de	e	tre- Pen-
le,	fo-	'n	nop-	ba	no-	bi-	tru	pa- dra-
	pre	ste-	ra			se-	gu	li-
		tea	tré-			ce	de	

Terminulu de deslegare e $\frac{2}{20}$ Aprilu.

Íntre deslegatori se voru sortiá incóne, cárti si alte obiecte de pretiu.

Proprietariu, Redactoru respundetiuru si Editoru: **Niculae Fekete Negrutiu.**

Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu in Gherla.